

В. Ю. ВАСЕЦЬКИЙ,
кандидат юридичних наук

XIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ДЕРЖАВИ»

23 червня 2022 р. в Інституті держави і права імені В. М. Корецького НАН України відбулася щорічна міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної відбудови держави».

Конференція була присвячена болісній проблемі сучасної України, пов'язаній з агресією РФ проти нашої країни. Це значною мірою визначило спрямованість доповідей та їх обговорення.

У конференції взяли участь провідні вчені-юристи України, представники академічної науки, державних органів, викладачі провідних закладів вищої освіти. Активними її учасниками були наукова молодь, докторанти, аспіранти.

На конференції сформульовано доктринальні та теоретично-концептуальні підходи щодо проблем, які виникають у правовій сфері в умовах воєнного стану. Представлені дослідження з загальних питань та ті, що мають галузеві виміри. Особливий вектор наукових пошуків присвячено змінам, яких вимагає забезпечення безпеки у світі і в нашій країні.

Зокрема, у вступному слові директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України академік НАПрН України Олександр Васильович Скрипнюк зауважив, що воєнний стан, введений Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. через повномасштабне вторгнення РФ в Україну, поставив на порядок денний багато викликів і питань, що потребують вирішення. Зокрема, він актуалізував питання забезпечення дії Конституції України та правового регулювання у державі в умовах воєнного стану. Вказав на те, що існує чимало проблем, розв'язання яких пов'язано не тільки з необхідністю удосконалення конституційно-правового регулювання у сфері державотворення, прав людини тощо, як це було у мирні часи; вирішення цих проблем в умовах війни пов'язано з нагальною потребою забезпечення життєдіяльності держави, забезпечення безпеки та захисту життя людини, її прав та свобод під час широкомасштабних бойових дій. Доповідач висловив переконання, що заявлена тема конференції, є широкою за своїм змістом і надає простір для обговорення й інших актуальних проблем, пов'язаних з конституційно-правовим регулюванням у державі в умовах воєнного стану.

О. В. Скрипнюк переконаний, що фахові дискусії сприятимуть вирішенню цих питань. Він резюмував, що перехід російсько-української війни до

повномасштабної стадії, що до того ж характеризується брутальним порушенням державо-агресором основоположних засад як «права Женеви», так і «права Гааги», свідчить про неефективність універсальної системи підтримання миру та безпеки в рамках ООН, кризу якої можна порівняти з кризою системи Ліги Націй напередодні Другої світової війни.

Варто виділити виступи на конференції таких провідних вчених України, як Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, С. В. Бобровник, О. В. Батанова, Л. О. Макаренко, Л. А. Луць, П. Ф. Кулинич, С. Д. Гусарєва, О. О. Кваші, І. М. Сопілко, Б. І. Андрусишина та ін. Зокрема, були обговорені доктринальні підходи та виміри правової науки, особливості правового регулювання в умовах воєнного стану.

Наталія Миколаївна Оніщенко, академік НАПрН України у своїй промові «Ефективність та якість законодавства у фокусі відбудови України» зазначає про аксіоматичне положення щодо необхідності якісного й ефективного законодавства на всіх етапах нашого життя, яке в нових воєнних реаліях набуває особливого «звучання». Щодо проблематики ефективності та якості законодавства Н. М. Оніщенко наголошує: розгляд і розуміння ефективності як обов'язкового, але не єдиного чинника, показника якості законодавства; визначення якості законодавства як досягнення «maxima» в конкретних умовах (час, простір) по регулюванню суспільних відносин; акцентування на тому, що обов'язковою властивістю «якості» є суспільна корисність, пролонгована у часі, що може бути позитивним вектором впливу на постійну стійку тенденцію зміни законодавчих приписів; пропозиція вивчення теоретичної складової якості законодавства з розглядом практичних факторів, зокрема оптимізації законодавчої діяльності Верховної Ради України в умовах миробудівництва.

Член-кореспондент НАН України Наталія Миколаївна Пархоменко проаналізувала особливості правотворчої діяльності за умов воєнного стану. Вона зазначила, що повномасштабний напад РФ на територію України 24 лютого 2022 р. та подальші події в Україні в умовах війни сутнісно вплинули на її правовий розвиток. Виникла нагальна потреба термінового удосконалення чинного законодавства України шляхом внесення до нього змін і доповнень, а також прийняття нового правового масиву, пов'язаного із необхідністю організації державного механізму та правопорядку за нових суспільно-політичних обставин. Вирішення зазначеного завдання потребує від уповноважених органів державної влади визначення державної стратегії та зміни пріоритетів розвитку соціальних, політичних, економічних та культурних відносин, уведення нових механізмів забезпечення прав, свобод та інтересів як окремих громадян, так і держави загалом, захист суверенітету та територіальної цілісності держави та ін. Всі проблемні питання потребують відповіді та реагування з боку держави. За таких обставин правовий супровід реформування державного ладу в Україні за умов війни є першочерговим завданням суб'єктів правотворчості в Україні.

Д. і. н. Богдан Іванович Андрусішин і д. ю. н. Ольга Володимирівна Токарчук зробили історичний екскурс та порівняльний аналіз злочинів РФ проти України, починаючи з 1939 р. та до 2022 р. Автори наголосили, що В. Путін і його генерали віддзеркалюють фашизм і тиранію 70-річної давнини. На їх думку, методи вигадкування та оприлюднення неправдивої інформації та методологія російської брехні мають давню традицію. Історичні паралелі між нацистським режимом Гітлера в період Другої світової війни і сучасною путінською РФ дають відповідь на запитання, чи відрізняються їхні злочинні діяння, та однозначно переконливо свідчать про відсутність таких відмінностей. Буча, Маріуполь, Ірпінь та інші окуповані РФ міста і села на сході та півдні України показали справжню природу, масштаби і наслідки рашистського режиму в дії.

На конференції було обговорено значну кількість питань правової проблематики, що пов'язані з діяльністю під час війни, так і з питань, які ймовірно виникнуть у післявоєнний період в Україні і постануть перед світовим товариством, особливо щодо загальних питань безпеки.

Крім доктринальних і теоретико-концептуальних підходів, на конференції було представлено чимало доповідей стосовно теоретико-прикладних і галузевих аспектів, пов'язаних з правовим розвитком в умовах війни та післявоєнною відбудовою держави.

Окремо на конференції була представлена трибуна молодого вченого, де свої дослідження з проблеми, що розглядалася, презентували молоді вчені, аспіранти, здобувачі та студентська молодь.

Загалом можна констатувати, що конференція має важливе значення з огляду на ту ситуацію, яка виникла в Україні і світі для розвитку юридичної науки на сучасному етапі, а її напрацювання є корисними для сьогодення і будуть використані в умовах післявоєнної відбудови України.

Матеріали конференції у вигляді наукових статей надруковано у фахово-науково-практичному журналі «Альманах права», випуск 13 та розміщено на сайті цього видання в електронному вигляді.